

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra FRA VENNEMØDERNE

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 555.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig10val-shoot-idm139947078660048/facsimile.pdf> (tilgået 06. maj 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Fra Vennemoderne

Næste Dag indledede Grundtvig Kolds store Tale med disse Ord:

Hvad jeg idag ønskede, at Talen i Venne-Kredsen især maatte komme til frit at dreie sig om, er den menneskelige og folkelige Skolesag, som ogsaa i christelig Henseende er høist vigtig for hele vort Liv i denne Verden, og de store og glædelige Fremskridt, som denne Sag har gjort hos os i de sidste Aar, berettiger visselig til de lyseste Forhaabninger for Fremtiden. Vistnok seer de Høilærde og i deres egne Tanker meget Kløge os som Skolemænd fornemt over Hovedet, om vi end, som jeg, er løbet igjennem den sorte Skole, og selv vore saakaldte Høiskoler er dem meget for lave til at de skulde værdige dem nogen Opmærksomhed, uden forsaavidt at de siger, at de, som Alt det Grundtvigske, er pæredanske, saa pæredanske, at end ikke Vorherres Sol, fordi den ikke er det, men er guddommelig og almindelig, maa faae Lov til at skinne ind i dem. See, dette er jo kjedsommeligt nok at høre paa, og det kan jo ogsaa lidt forsinke Værket ved at kyse de Ubefæstede fra at tage levende Deel i den Oplysning, der, hvor fattig den end kan synes i glimmersyge Øine, dog er den eneste sande menneskelige, fordi den oplyser Mennesket om, hvad det er, ikke som et Pattedyr, men som en Skabning i Guds Billede med Aand og med Hjerte, og den eneste, der kan blive almindelig, fordi den oplyser det virkelige Liv saaledes som det findes, og følger det Skridt for Skridt saaledes som det udvikler og klarer sig. See, derfor er jeg ganske vis paa, at det nu ikke kan vare længe, at denne Oplysning gjør sig mere og mere gjældende, uden at ogsaa de Høilærde maa indrømme, at hvorledes det end gaaer til, saa er Lyset dog saavel som Livet paa vor Side, at hvorledes det end gaaer til, saa har vi dog ikke blot hvad de længe har forundret sig over, fløiet dem forbi i Frihedssagen, idet vi kræver en vir-

Fra Vennemoderne

kelig menneskelig Frihed, ikke blot for Tanker men for hele Menneske-Livet, men vi er ogsaa floiet dem forbi selv i Oplysningssagen, som var deres Palladium som de kaldte det, deres Ære og deres Stolthed. Nu veed vi, at det er slet ikke underligt, det er en følgelig Sag, fordi vor ligesaa menneskelige som guddommelige Læremester, Jesus Christus, selv er baade Lyset og Liveet, men det er jo umuligt, at Verden med sine døde og mørke Forestillinger om Christendommen kan forstaae det; den maa virkelig troskyldig ansee det som en splinterny Lærdom, der er faldet ned fra Skyerne. Vi seer derfor ogsaa, at selv Christine, som igjennem Statskirken er blevet forvænte, har ondt nok ved at fatte, at Christendommen paa det allernøieste hænger sammen med hele den menneskelige Frihed og Oplysning. De studse ved det endnu, naar Verden forkynder dem, at det dog er altfor urimeligt, at vi som troskyldige Christne skulde sætte saa høi Priis paa den udvortes borgerlige Frihed, som dog kun lidt eller intet har med det Indvortes. endsige da med [det] Evige at gjøre, og at vi, som siger, at vi vil tage Fornuftens fangen under Troens Lydighed, saaledes endogsaa skulde sværme for Oplysning og Forstand paa alle Ting, saavidt det er os givet, baade det Tidelige og det Evige. Det skulde dog slaas os Alle, som troer paa Vorherre Jesus Christus, at han jo selv har sagt, at han talte til os baade om jordiske og himmelske Ting, og dersom vi ikke troede hvad han sagde os om de jordiske, saa troede vi endnu mindre hvad han fortalte os om de himmelske. Jeg tvivler altsaa ingenlunde om, at den menneskelige og folkelige Oplysning, der er kommet frem, og daglig gjør mere og mere Fremskridt, ogsaa vil gjøre sig saaledes gjældende i vor lille Verden, at den maa indrømme, at det dog er den eneste, der virkelig tjener Menneskelivet, ligesom den ogsaa er den eneste, der er Mennesket værdig, thi selv de gamle Filosofer har dog sagt, at man skulde skrive over Skolen: Kjend dig selv, saa at dette er den nødvendige Begyndelse til al virkelig Kundskab om de aandelige og hjertelige, om de himmelske og de evige Ting, fordi det er umuligt at vi kan kjende noget til det Altsammen, naar vi ikke havde fundet et Billede deraf hos os selv, saa at det kan speile sig i os. Hermed hænger det da ogsaa sammen, at man nu i vor lille Verden har en Sky før det levende Ord, ja for enhver Tale om at det er det Første og det Sidste. Og dog er det det Eneste, hvorigjennem Hjerter og Aand kan meddele sig, baade i Himmelen og paa Jorden, thi det er Noget, som vil og maa gjøre sig selv saaledes gjældende,

Fra Veunemøderne

at skjøndt det ikke kan begribes, maa det dog nødvendigviis indrømmes, og det maa tillige sees, at hvem der blot vil indrømme det, men ikke vil bifalde det, ogsaa kommer til at fattes alt det Liv og Lys, som kun gjennem Ordet lader sig meddele, igjennem det Guds-Ord først og sidst, som er det eneste Ord, der kan meddele Liv, og dernæst ogsaa gjennem Menneskeordet, som jo er det eneste, hvorved vi kan aabenbare os selv for hverandre.

Alt dette kan jeg jo sige Dem, og De har ingen Skade af om De troer mig paa Ordet, thi jeg er ganske sikker paa, at det aldrig skal glippe; men vise Dem det, kan jeg ikke, det kan kun sees paa Frugterne, som den menneskelige Oplysning med det levende Ord vil bære. Noget kan der imidlertid sees, naar en Mand, der har tjent og af lang Erfaring lært at kjende Skolesagen fra Først til Sidst, vil aabne sin Mund og med sit sandru levende Ord fremstille for os, hvorledes det gaaer til i Livet med den menneskelige og folkelige Oplysning, og jeg har derfor bedet Kold, den menneskelige og folkelige Oplysnings Hovedmand i Fyen, være saa god at fortælle os, hvorledes han kom ind paa sin saa frugtbare Løbebane, og hvorledes han be-
tragter Skolesagen i det Hele, baade Børneskolen og Skolen for de Voxne, og jeg vil da kun føje een Begjæring til, som jeg ellers aldrig gjør til nogen Taler, den nemlig, at han ikke vil fatte sig for kort; thi denne Mand har tiet saalænge, at han vistnok har en god Deel at sige os, og vi har, troer jeg, ogsaa gode Stunder at høre.